

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Gymraeg yn ogystal â Saesneg.

This document is available in Welsh as well as English.

STRATEGAETH CRONFEYDD WRTH GEFN

CRONFEYDD WRTH GEFN, BALANSAU A DARPARIAETHAU

1 Cyflwyniad

- 1.1. Cydnabyddir y gofyniad am gronfeydd ariannol wrth gefn yn statudol. Adrannau 32 a 43 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol yng Nghymru a Lloegr ystyried lefel y cronfeydd wrth gefn sydd eu hangen i dalu am wariant amcangyfrifedig yn y dyfodol wrth gyfrifo eu gofyniad cyllideb.
- 1.2. Mae'r Cod Ymarfer ar Reolaeth Ariannol yn datgan y dylai'r Comisiynydd Heddlu a Throsedd (y Comisiynydd) sefydlu strategaeth ar gronfeydd wrth gefn (gan gynnwys sut y gallai'r Prif Gwnstabl eu defnyddio) a darpariaethau mewn ymgynghoriad â'r Prif Gwnstabl. Dylai hyn roi sylw priodol i'r angen i sicrhau y caiff gweithgareddau plismona eu hariannu'n barhaus a'r gofyniad i gyflawni gweithrediadau plismona eithriadol neu anghyffredin.
- 1.3. Mae cronfeydd wrth gefn yn rhan hanfodol o reolaeth ariannol. Maent yn helpu'r Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl i ymdopi â phwysau ariannol anrhagweladwy a chynllunio ar gyfer ymrwymadau gwariant yn y dyfodol.
- 1.4. Caiff yr holl gronfeydd wrth gefn eu dal gan y Comisiynydd a'u rheoli er mwyn mantoli cyllid a blaenoriaethau gwario ac i reoli risgiau. Mae hyn yn rhan annatod o'r broses cynllunio ariannol tymor canolig.

2. Diffiniadau

- 2.1. Mae cronfeydd wrth gefn a balansau yn wahanol i ddarpariaethau o safbwynt cyfrifyddu. Yn achos cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio (yn hytrach na chronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio) a darpariaethau, dylai'r ddau swm a gynrychiolir ar y fantolen gael eu cyfateb â balansau arian parod ffisegol, oni bai bod benthyca mewnol wedi digwydd.
- 2.2. **Cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio** – sef balansau sy'n cael eu dal yn gyffredinol at dri diben penodol ac sydd wedi'u categorio fel cronfeydd wrth gefn cyffredinol neu gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd:
 - Balans gweithio i helpu i leddfu effaith llif arian anghyson – cronfeydd wrth gefn cyffredinol;
 - Arian wrth gefn i ddelio â digwyddiadau annisgwyl – cronfeydd wrth gefn cyffredinol;
 - Ffordd o gronni arian i fodloni gofynion hysbys neu a ragwelir – cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi.

- 2.3. **Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi** – mae'r rhain yn falansau a ddelir ar gyfer mentrau a phwrpasau penodol.
- 2.4. **Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Diogelu** - mae'r rhain yn falansau sy'n cael eu dal gan y Comisiynydd ar ran trydydd partion ac felly ni ellir eu defnyddio heb gyfarwyddyd penodol.
- 2.5. **Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio** - nid oes ganddynt falansau arian parod cyfatebol a chânt eu dal at ddibenion cyfrifo.
- 2.6. **Darpariaethau** – maent yn ofynnol ar gyfer unrhyw rwymedigaethau o ran amseriadau neu symiau ansicr a ysgwyddwyd.

3. Trefniadau Llywodraethu

- 3.1. Dyma'r gofynion llywodraethu sylfaenol o ran cronfeydd wrth gefn a balansau:
 - Mae gan y Comisiynydd strategaeth gadarn ar lefel a natur y cronfeydd wrth gefn a'r balansau y mae arno eu hangen a fydd yn cael eu hystyried gan y Cyd-bwyllgor Archwilio;
 - Dylid adlewyrchu'r lefelau gofynnol o gronfeydd wrth gefn a balansau yn y gyllideb flynyddol a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC);
 - Mae'r Comisiynydd yn monitro ac yn cynnal lefel y cronfeydd wrth gefn a'r balansau o fewn yr ystod a bennir gan ei bolisi cytunedig, wedi'i gynghori gan y Prif Swyddog Cyllid a fydd yn sicrhau bod protocolau clir ar gyfer eu sefydlu a'u defnyddio;
 - Mae'r Comisiynydd yn cadw cronfeydd digonol wrth gefn fel bod pwysau annisgwyl ar gyllidebau a achosir yn bennaf gan alw yn gallu cael eu bodloni heb effaith andwyol ar gyflawni'r blaenoriaethau allweddol;
 - Mae strategaeth y Comisiynydd ar gyfer cronfeydd wrth gefn a balansau yn seiliedig ar ddealltwriaeth drylwyr o anghenion a risgiau, ac fe'i nodir yn gywir ac yn glir ar yr adeg y pennir y gyllideb a'r praesept. Caiff lefel y balansau ei hadolygu a'i rheoli er mwyn sicrhau bod y sefyllfa ariannol yn gadarn a'i bod yn helpu'r Comisiynydd i gyflawni eu hamcanion hirdymor;
 - Lle eir y tu hwnt i lefelau targed ar gyfer cronfeydd wrth gefn a balansau, mae costau cyfle ar gyfer cynnal y lefelau hyn wedi cael eu sefydlu, o gymharu â'r budd a gronwyd.
- 3.2. Dylai Rheoliadau Ariannol y cytunwyd arnynt yn lleol a'r Cynllun Cydsynio:
 - Gynnwys manylion llawn am sut y bydd y strategaeth Cronfeydd Wrth Gefn a balansau yn gweithredu'n lleol;
 - Sicrhau bod y gyllideb flynyddol yn cynnwys swm realistig o arian gweithredol wrth gefn sydd ar gael i'r Prif Gwnstabl ar gyfer blaenoriaethau gweithredol heb fod angen cymeradwyaeth ychwanegol; a

- Darparu, lle y bo'n briodol, ar gyfer cario cyllidebau ymlaen o un flwyddyn ariannol i'r nesaf.

Cyfrifoldebau Statudol

- 3.3. Mae "Datganiad CIPFA ar Rôl Prif Swyddog Cyllid Comisiynydd yr Heddlu a Throseddau a Phrif Swyddog Cyllid y Prif Gwnstabl" yn nodi'r pum egwyddor sy'n diffinio'r gweithgareddau a'r ymddygiadau craidd sy'n perthyn i rôl y Prif Swyddog Cyllid a'r trefniadau sefydliadol sydd eu hangen i'w cefnogi.
- 3.4. Ar gyfer pob egwyddor, mae'r Datganiad yn nodi'r trefniadau llywodraethu sy'n ofynnol o fewn sefydliad er mwyn sicrhau bod y Prif Swyddogion Cyllid yn gallu gweithredu'n effeithiol a chyflawni eu dyletswyddau craidd.
- 3.5. Y trefniadau llywodraethu sy'n ofynnol o ran cronfeydd wrth gefn a balansau ac sy'n gyfrifoldeb y Prif Swyddog Cyllid yw:
 - Sicrhau bod cyngor yn cael ei ddarparu ar lefelau'r cronfeydd wrth gefn a balansau yn unol â chanllawiau arfer da;
 - Adrodd ar adeg ystyried y gyllideb a phennu'r praesept, ar gadernid amcangyfrifon y gyllideb a digonolrwydd cronfeydd ariannol wrth gefn, fel sy'n ofynnol o dan a25 Deddf Llywodraeth Leol 2003, ac yn unol â chanllawiau CIPFA.
- 3.6. Dylid ymgymryd â'r ddau drwy ymgynghori â'r Cyfarwyddwr Cyllid (Prif Swyddog Cyllid y Prif Gwnstabl).
- 3.7. Mae amrywiaeth o fesurau diogelwch ar waith hefyd sy'n llesteirio gallu'r Comisiynydd i orymrwymo'n ariannol. Mae'r rhain yn cynnwys:
 - Y gofyniad cyllideb cytbwys;
 - Pwerau Prif Swyddogion Cyllid o dan Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 Adran 114 sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r Prif Swyddog Cyllid roi gwybod os oes neu os yw'n debygol y bydd gwariant anghyfreithlon neu gyllideb anghytwys; a
 - Mae cyfrifoldeb yr archwilydd allanol i adolygu ac adrodd ar sefyllfa ariannol yn cynnwys adolygiad o lefel y cronfeydd wrth gefn gan ystyried eu gwybodaeth am berfformiad y sefydliad dros gyfnod o amser. Fodd bynnag, nid cyfrifoldeb archwilwyr yw rhagnodi'r lefel optimwm neu isaf o gronfeydd wrth gefn ar gyfer sefydliadau unigol.

5. Canllawiau'r Swyddfa Gartref ar Gronfeydd Wrth Gefn yr Heddlu

- 5.1 Ar 31 Mawrth 2018 cyhoeddodd y Gweinidog dros Blismona a'r Gwasanaeth Tân ganllawiau newydd ar y wybodaeth y mae'n rhaid i bob Comisiynydd Heddlu a Throseddau ei chyhoeddi o ran cronfeydd wrth gefn yr heddlu.

- 5.2 Un o'r gofynion allweddol yw y dylai'r wybodaeth am bob cronfa wrth gefn ei gwneud yn glir faint o'r cyllid sy'n perthyn i bob un o'r tri chategori canlynol:
- Cyllid ar gyfer gwariant arfaethedig ar brosiectau a rhaglenni dros gyfnod y cynllun ariannol tymor canolig presennol
 - Cyllid ar gyfer prosiectau a rhaglenni penodol y tu hwnt i'r cyfnod cynllunio presennol
 - Fel cronfa wrth gefn gyffredinol i fodloni anghenion gwariant eraill a ddelir yn unol ag egwyddorion cadarn rheolaeth ariannol dda.
- 5.3 Amlinellodd y Gweinidog hefyd y byddai lefelau cyllid grant yn y dyfodol yn ystyried y ffaith i'r wybodaeth hon gael ei chyhoeddi'n glir ar draws y gwasanaeth.

6. Asesu'r Lefel Briodol o Gronfeydd Wrth Gefn

- 6.1 Mae'r Comisiynydd yn gyfrifol am sicrhau bod lefel y cronfeydd wrth gefn yn briodol ar gyfer amgylchiadau lleol, ac mae'n atebol i drethdalwyr am y penderfyniadau a wneir. Mae'n ddyletswydd ar y PSC (Comisiynydd) i roi'r cyngor i'r Comisiynydd y mae ei angen arnynt i wneud penderfyniadau da.
- 6.2 Caiff cronfeydd wrth gefn eu cynnal fel mater o ofal. Maent yn galluogi'r sefydliad i ddarparu ar gyfer amrywiadau mewn llif arian a digwyddiadau drud annisgwyl ac felly'n helpu i'w ddiogelu rhag gorwario'r gyllideb flynyddol, pe bai digwyddiadau o'r fath yn digwydd. Gellir cynnal cronfeydd wrth gefn at ddibenion penodol hefyd lle y bo'n debygol y bydd gofyniad gwario yn digwydd yn y dyfodol.
- 6.3 Mae cymeradwyaeth y cyhoedd o'r praesept yn dibynnu'n rhannol ar y ddealltwriaeth bod y praesept yn cael ei wario ar blismona ac mai dim ond swm rhesymol a darbodus o unrhyw arian wrth gefn sy'n cael ei storio fel cronfa gyffredinol. I'r gwrthwyneb, pan fydd gwariant nas rhagwelwyd yn codi, mae'n debygol y byddai'r cyhoedd yn disgwyl y byddai gan y sefydliad ddigon o adnoddau i dalu'r gost heb orfod troi at orwario.
- 6.4 Er mwyn asesu digonolrwydd cronfeydd wrth gefn, dylai'r PSC (Comisiynydd) gynnwys asesiad cyfredol o'r risgiau strategol, gweithredol ac ariannol sy'n wynebu'r sefydliadau.
- 6.5 Mae pennu lefel y cronfeydd wrth gefn yn un o nifer o benderfyniadau cysylltiedig y mae'n rhaid eu gwneud wrth baratoi'r CATC a'r gyllideb ar gyfer blwyddyn ariannol benodol.
- 6.6 Dylai'r gwaith o asesu'r lefel ofynnol o gronfeydd wrth gefn gynnwys cynnal dadansoddiad o'r Fantolen yn flynyddol a rhagamcanu eitemau allweddol y Fantolen. Mae'r rhagamcaniad hwn yn cynnwys rhagolygon

ar gyfer lefelau o gronfeydd wrth gefn a balansau dros gyfnod o dair blynedd i dalu am y CATC a'r rhaglen gyfalaf.

- 6.7 Wrth asesu lefel y cronfeydd wrth gefn, rhoddir ystyriaeth briodol hefyd i drefniadau cymorth y Llywodraeth:
- Cynllun cymorth Ariannol Brys Llywodraeth Cymru i helpu Heddluoedd sy'n wynebu baich ariannol o ganlyniad i ddarparu gwasanaethau wrth gefn a gwneud gwaith brys mewn ymateb i argyfyngau mawr. Mae gan y cynllun drothwy sydd wedi'i bennu ar 0.2% o'r gyllideb refeniw.
 - Grant Arbennig y Swyddfa Gartref i dalu'r costau ychwanegol a fyddai'n deillio o blismona digwyddiadau annisgwyl ac eithriadol o fewn eu hardaloedd. Os caiff ei gymeradwyo, disgwyliar i heddluoedd dalu costau ychwanegol y digwyddiad hyd at 1% o'r gyllideb refeniw
- 6.8 Dylai strategaeth cronfeydd wrth gefn a balansau effeithiol ystyried dull y sefydliad o reoli trysorlys, cynlluniau gwariant cyfalaf a'r angen am fenthycy allanol, yn erbyn y defnydd o falansau a chronfeydd wrth gefn.
- 6.9 Mae canllawiau CIPFA yn awgrymu, yn ogystal â'r gofynion o ran llif arian, y dylid ystyried y ffactorau canlynol:

Tybiaethau Cyllideb	Sefyllfa a Rheolaeth Ariannol
Dull o ymdrin â chwyddiant a chyfraddau llog	Sefyllfa ariannol gyffredinol y sefydliadau (lefel y benthyca, dyledion sy'n ddyledus, cyfraddau casglu'r dreth gyngor ac ati)
Amcangyfrifon o lefel ac amseriad derbyniadau cyfalaf	Hanes y sefydliad o ran cyllideb a rheolaeth ariannol, gan gynnwys cadernid y cynlluniau tymor canolig.
Dull o ymdrin â phwysau a achosir yn bennaf gan alw	Gallu'r sefydliad i reoli pwysau cyllidebol yn ystod y flwyddyn
Dull o ymdrin ag arbedion effeithlonrwydd cynlluniedig/enillion cynhyrchiant	Cryfder y wybodaeth ariannol a'r trefniadau adrodd
Y risgiau ariannol sy'n gynhenid mewn unrhyw bartneriaethau ariannu newydd, trefniadau contract allanol sylweddol neu ddatblygiadau cyfalaf mawr	Proses drosglwyddo'r sefydliad a gweithdrefnau diwedd y flwyddyn mewn perthynas â than/gorwario'r gyllideb ar lefel sefydliadol ac adrannol
Argaeledd cronfeydd eraill i ymdrin â hapddigwyddiadau mawr a digonolrwydd darpariaethau	Digonolrwydd trefniadau yswiriant y sefydliad i ymdrin â risgiau mawr nas rhagwelwyd.

- 6.10 Rhaid i'r Comisiynydd roi sylw dyladwy i'r angen i sicrhau cyllid parhaus ar gyfer gweithgareddau plismona (gan gynnwys y gofyniad i ariannu gweithrediadau eithriadol neu anghyffredin). Dylai'r gyllideb flynyddol

gynnwys swm realistig o arian wrth gefn gweithredol i fod ar gael i'r Prif Gwnstabl i gyflawni blaenoriaethau gweithredol heb fod angen cymeradwyaeth ychwanegol.

- 6.11 Bydd y Prif Gwnstabl yn sicrhau bod y gyllideb refeniw flynyddol yn ddigonol i ariannu anghenion gweithredol rhagweladwy drwy gyflwyno achos busnes fel rhan o'r broses CATC a phennu'r gyllideb flynyddol i'r PSC (Comisiynydd) a'r Comisiynydd ar gyfer eitemau gwariant untro i'w hariannu o gronfeydd wedi'u clustnodi.
- 6.12 Dylai'r achos busnes gynnwys ystyriaeth o lefel y cronfeydd wrth gefn sydd eu hangen ar gyfer ymchwiliadau i ddiwyddiadau mawr a gofynion gweithredol eraill, faint o gronfeydd sydd eu hangen ac amserlenni ar gyfer eu defnyddio.
- 6.13 Bydd cymeradwyo achosion busnes ar gyfer defnyddio cronfeydd wrth gefn yn amodol ar y terfynau awdurdodi a nodir yn y Rheoliadau Ariannol, i helpu gyda gwneud penderfyniadau gweithredol o ddydd i ddydd.

7. Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol

- 7.1 Mae'r "Nodyn Cyfarwyddyd ar Gronfeydd a Balansau Awdurdodau Lleol" gan CIPFA yn nodi ei bod yn ofynnol i Gronfa Gyffredinol weithredu fel *"balans gweithio i helpu i liniaru effaith llifoedd arian anwastad ac osgoi benthyca dros dro diangen – mae hyn yn rhan o gronfeydd wrth gefn cyffredinol"*. Mae'n ofynnol hefyd bod Cronfa Gyffredinol yn gweithredu fel *"cronfa wrth gefn i liniaru effaith digwyddiadau annisgwyl neu argyfyngau – mae hyn hefyd yn rhan o gronfeydd wrth gefn cyffredinol."*
- 7.2 Er nad yw CIPFA yn pennu lefel isafswm neu optimwm ar gyfer arian wrth gefn cyffredinol, ei gyngor cyffredinol yw sefydlu cronfa wrth gefn sy'n cynrychioli "adnoddau wedi'u neilltuo at ddibenion megis hapddigwyddiadau cyffredinol a rheoli llif arian."
- 7.3 Mae pennu lefel y cronfeydd a glustnodir a'r rhai cyffredinol yn un o nifer o benderfyniadau cydgyssylltiedig wrth lunio'r CATC a'r gyllideb ar gyfer blwyddyn benodol. Dylid ystyried y tybiaethau ariannol allweddol sy'n sail i'r gyllideb ynghyd ag ystyriaeth o drefniadau rheolaeth ariannol y sefydliad.

8. Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi gan gynnwys Cronfeydd wedi'u Diogelu

- 8.1 Mae'r Cod cyfrifo cyfredol yn ei gwneud yn ofynnol bod pwrpas, defnydd a sail trafodion cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi yn cael eu nodi'n glir. Cynhelir adolygiad o ddiben a lefel y cronfeydd wrth gefn yn flynyddol yn ystod y broses o bennu'r gyllideb a chaiff manylion ynghylch y defnydd o gronfeydd wrth gefn eu cynnwys yn y nodyn perthnasol i'r Datganiad o Gyfrifon.

- 8.2 Caiff cronfeydd wrth gefn sydd wedi'u clustnodi eu categoreiddio fel cronfeydd "y gellir eu defnyddio" neu gronfeydd "na ellir eu defnyddio". Gellir rhoi cronfeydd y gellir eu defnyddio ar waith i ariannu gwariant, ni chaiff cronfeydd na ellir eu defnyddio eu cefnogi gan adnoddau ac felly nid oes balansau arian parod cyfatebol ar eu cyfer.
- 8.3 Polisi'r Comisiynydd yw defnyddio cronfeydd wrth gefn i ariannu pryniannau anrheolaidd i leihau'r effaith ar y praesept treth gyngor. Mae hyn yn cynnwys defnyddio cronfeydd cyfalaf wrth gefn i leihau'r Gofyniad Ariannu Cyfalaf (CFR), os yw'n briodol, a fydd yn ei dro yn lleihau'r Isafswm Darpariaeth Refeniw a godir ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn.
- 8.4 Felly, bydd lefel darged cronfeydd wrth gefn a glustnodir yn amrywio'n flynyddol, ond bydd bob amser yn bosibl ei chyfiawnhau a'i monitro i sicrhau nad yw lefelau'r cronfeydd wrth gefn a glustnodir yn rhy uchel nac yn rhy isel. Os bydd y Comisiynydd o'r farn bod lefel y cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio uwchlaw a thu hwnt i'r lefelau sydd eu hangen yn rhesymol ac a glustnodwyd yn benodol ar gyfer prosiectau yn y dyfodol, gall y Comisiynydd ddychwelyd cronfeydd wrth gefn i'r cyhoedd. Mae hyn i'w gyflawni drwy ddefnyddio cronfeydd wrth gefn i ariannu buddsoddiadau untro yn gyntaf.
- 8.5 Bydd y rheswm dros gadw cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio yn cael ei ddosbarthu yn unol â dosbarthiadau newydd y Swyddfa Gartref fel yr amlinellir uchod.
- 8.6 Mae'r cronfeydd na ellir eu defnyddio a ddelir ar hyn o bryd yn cynnwys:
- **Cronfa Ailbrisiu Wrth Gefn** - Mae'r Gronfa Ailbrisiu yn cynnwys yr enillion sy'n deillio o gynnydd yng ngwerth Eiddo, Offer a Pheiriannau ac Asedau Anniriaethol. Caiff y balans ei leihau pan gaiff asedau ag enillion cronedig eu hailbrisiu yn llai neu eu hamharu, eu defnyddio drwy ddibrisiant, neu eu gwaredu ac y caiff yr enillion eu gwireddu;
 - **Cyfrif Addasu Cyfalaf** - Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn lleddfu'r gwahaniaethau amseru sy'n codi o'r trefniadau gwahanol ar gyfer cyfrifo'r defnydd o asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu'r broses o gaffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol;
 - **Cyfrif Absenoldebau Cronedig** - Mae'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig yn lleddfu'r gwahaniaethau a fyddai fel arall yn codi ar Falans y Gronfa Gyffredinol o gronni ar gyfer absenoldebau iawndal a enillwyd ond nas cymerwyd yn ystod y flwyddyn, e.e. yr hawl i wyliau blynyddol a ddygwyd ymlaen ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol bod yr effaith ar Falans Cyffredinol y Gronfa yn cael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i'r Cyfrif neu allan ohono;
 - **Cronfa Wrth Gefn Pensiynau** - Mae'r Gronfa Wrth Gefn Pensiynau'n lleddfu'r gwahaniaethau amseru sy'n codi o'r trefniadau gwahanol ar gyfer rhoi ystyriaeth i fuddion ôl-

gyflogaeth ac am fuddion ariannu yn unol â darpariaethau statudol.

9 Fframwaith Adrodd

- 9.1 Mae gan y Comisiynydd ddyletswydd ymddiriedol i drethdalwyr lleol a rhaid iddo fod yn fodlon bod y penderfyniadau a wneir ar falansau a chronfeydd wrth gefn yn cynrychioli stiwardiaeth briodol o arian cyhoeddus.
- 9.2 Bydd lefel y cronfeydd wrth gefn a'r defnydd a wneir ohonynt yn cael eu llywio gan gyngor a barn y PSC (Comisiynydd). Er mwyn galluogi'r Comisiynydd i wneud eu penderfyniad, bydd y PSC (Comisiynydd) yn adrodd ar y ffactorau a ddylanwadodd ar eu barn ac yn sicrhau bod y cyngor a roddir yn cael ei gofnodi'n ffurfiol o fewn y CATC. Bydd yr adroddiad hwn yn cynnwys o leiaf ddatganiad:
- sy'n nodi lefel y gronfa wrth gefn gyffredinol ac unrhyw ddatblygiadau gyda'r gronfa;
 - ar ddigonolrwydd y cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi, o'u cymharu â gwariant ac amcangyfrif o ddarpariaethau mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol sydd i ddod a'r CATC;
 - sut mae cronfeydd wrth gefn wedi newid dros amser;
 - ar yr adolygiad blynyddol o gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi gan gynnwys amcangyfrifon o falansau diwedd y flwyddyn. Bydd y datganiad yn rhestru'r gwahanol gronfeydd wrth gefn, eu diben, pryd y cânt eu defnyddio a'r lefel briodol; ac
 - asesiad o'r risg y bydd digwyddiadau mawr (gweithredol ac anweithredol) yn digwydd, a gaiff ei adlewyrchi yn y gyllideb a'r CATC.
- 9.3 Darperir yr adroddiad hwn yn flynyddol yn seiliedig ar amcangyfrifon i'r Comisiynydd cyn cymeradwyo praesept y dreth gyngor, a chaiff sefyllfa'r cronfeydd wrth gefn hefyd ei ystyried yn flynyddol fel rhan o gymeradwyaeth y Comisiynydd o'r Datganiad o Gyfrifon.
- 9.4 Fel yr amlinellwyd uchod, cyhoeddodd y Swyddfa Gartref ganllawiau penodol ar Gronfeydd Cyllid yr Heddlu ym mis Ionawr 2018 sy'n ceisio sicrhau mwy o dryloywder ym mhob rhan o'r gwasanaeth er mwyn dangos cynlluniau defnydd clir. Mae'r fframwaith adrodd a nodir uchod yn ymdrin â'r gofynion hyn.

10 Y "Gost Cyfle" o Ddal Cronfeydd Wrth Gefn

- 10.1 Mae'r archwiliwr allanol yn annog datganiad o fewn y Polisi Cronfeydd Wrth Gefn ynghylch cost cyfle dal cronfeydd wrth gefn. Mae "Cost Cyfle" yn derm o faes theori economaidd, sy'n golygu os ydych yn gwario rhywbeth ar un peth na allwch ei wario ar ryw beth arall.
- 10.2 O ran cronfeydd wrth gefn, mae hyn yn golygu os cedwir cronfeydd wrth gefn sy'n rhy uchel, yna mae sefydliad yn ildio'r cyfle i ostwng y Dreth Gyngor. Nid yw'r ddamcaniaeth hon, fodd bynnag, yn addas iawn yn ymarferol lle gellir capio lefelau'r cynnydd yn y dreth gyngor.

- 10.3 Yn ystod y broses o bennu'r gyllideb, mae'r Comisiynydd yn ystyried defnyddio cronfeydd wrth gefn ar gyfer buddsoddiadau untro. Ystyrir bod hyn yn ddefnydd mwy cynaliadwy o gronfeydd wrth gefn 'gormodol' ac mae'n lleihau'r effaith ar y praesept treth gyngor. Wrth i'r cronfeydd wrth gefn ostwng mae'r cyfle i wneud hyn yn lleihau.
- 10.4 Mae'n hanfodol bod penderfyniadau'r Comisiynydd ar gronfeydd wrth gefn yn cael eu cyfleu'n glir i drethdalwyr lleol i hyrwyddo atebolrwydd.

11 Darpariaethau

- 11.1 Mae angen darpariaethau ar gyfer unrhyw rwymedigaethau o ran amseriadau neu symiau ansicr a ysgwyddwyd. Mae'n ofynnol cydnabod darpariaethau pan:
- mae gan yr awdurdod lleol rwymedigaeth bresennol (cyfreithiol neu adeiladol) o ganlyniad i ddigwyddiad yn y gorffennol;
 - mae'n debygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd i setlo'r rhwymedigaeth; ac
 - y gellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o swm y rhwymedigaeth.
- 11.2 Ystyrir bod trosglwyddo buddion economaidd neu ddigwyddiad arall yn debygol os yw'r digwyddiad yn fwy tebygol na pheidio o ddigwydd. Os na fodlonir yr amodau hyn, ni ddylid cydnabod unrhyw ddarpariaeth.
- 11.3 Bydd y gofyniad ar gyfer darpariaethau yn cael ei asesu'n rheolaidd.

Atodiad G – Cronfeydd wrth Gefn 2020/21 - 2025/26

Revenue & Capital Reserves	Narrative Comment	Home Office Classification	Actual 31st March 2020	Estimated Reserves at 31st March 2021	Estimated Reserves at 31st March 2022	Estimated Balance at 31st March 2023	Estimated Reserves at 31st March 2024	Estimated Reserves at 31st March 2025	Estimated Reserves at 31st March 2026
		see below	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k
General Reserves	The requirements of operational policing vary significantly from year to year. This General Reserve ensures that funds are available to respond to and mitigating the in year financial impacts of major incidents or unknown events. The PCC considers a number of factors in determining the level of reserves namely: Overall financial position and adequacy of financial control; Risk exposure and risk assessment; and Public opinion. This reserve which equates to 3.8% of the 19/20 revenue budget may also assist in mitigating any detrimental impact as a result of the Comprehensive Spending Review and changes to the police funding formula. Further information can be found within the published Reserves Strategy.	C	4,032	4,032	4,032	4,032	4,032	4,032	4,032
General Reserve as % of net revenue budget				3.57%	3.36%	3.26%	3.16%	3.05%	2.93%
Go Safe' Road Safety Partnership Reserve	This earmarked reserve is held on behalf of the all Wales 'Go Safe' Road Safety Partnership and will be utilised in line with their business requirements which may be beyond the life of the current planning period.	B	313	-	-	-	-	-	-
Regional Collaboration Reserve	This reserve represents the fair share of funds held for collaborative police services which include the Regional Organised Crime Unit and Regional Task Force. These funds will be utilised in line with business requirements to support operational delivery and subject to decisions by the Wales Collaboration Board may go beyond the life of the current planning period.	B	261	-	-	-	-	-	-
Total Ring-fenced Revenue Reserves			574	-	-	-	-	-	-
Earmarked Revenue Reserve	This reserve is being held to support the revenue budget over the next 3 years to mitigate future funding gaps and detrimental impact on service delivery as a direct result of the previous PCC's decision to reduce the council tax precept for 2015/16 by 5% and to utilise reserves to underpin the revenue budget.	A	775	1,286	60	60	60	60	60
Driver Retraining Scheme	This reserves is being held specifically to support activities in relation to road safety initiatives. Further opportunities will be explored to ensure that these reserves are utilised to optimal effect for the communities of Dyfed-Powys.	B	870	870	740	640	490	320	135
Proceeds of Crime Act	This reserve comes from funds which have been allocated to Dyfed-Powys as a result of confiscation orders arising from proceeds of crime. These reserves are then utilised to support operational activities which assist in bringing criminals to justice e.g. financial investigators.	A	162	162	92	22	2	2	2
Chief Constable Operational Fund	This is a new reserve being established to assist in mitigating against the consequential costs of notable peaks in operational activity.	A	485	311	311	311	311	311	311
Sustainability & Transformation Fund	This is a new reserve being established to assist in funding invest to save, sustainability and transformational initiatives.	A	494	324	154	-	-	-	-
Covid 19 Reserve	This reserve was created at the end of 19/20 to assist in mitigating against financial implications arising as a result of the Covid19 pandemic	A	650	200	-	-	-	-	-
Legal/ Insurance Reserve	As a consequence of increases in insurance premiums and self insured limits, this reserve has been established to assist in mitigating against high claim exposure	A	-	200	200	200	200	200	200
Drug Intervention	This reserve will be utilised to support drug testing.	A	135	95	95	65	35	5	10
Total Earmarked Revenue Reserves			3,571	3,447	1,652	1,298	1,098	898	698

Atodiad G – Cronfeydd wrth Gefn 2020/21 - 2025/26

Revenue & Capital Reserves	Narrative Comment	Home Office Classification	Actual 31st March 2020	Estimated Reserves at 31st March 2021	Estimated Reserves at 31st March 2022	Estimated Balance at 31st March 2023	Estimated Reserves at 31st March 2024	Estimated Reserves at 31st March 2025	Estimated Reserves at 31st March 2026
		see below	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k
Capital Grants	These capital grants are held to specifically support IT projects within the capital programme This reserve will be utilised to support the significant capital investment in Estates, Information Technology and Fleet including a new custody and station facility within Carmarthenshire, providing a solution to ageing police facility in Brecon and will support a range of both national and local technological developments.	A	426	-	-	-	-	-	-
Capital Reserve		A	4,964	1,631	0	0	0	0	0
Total Capital Reserves			5,390	1,631	0	0	0	0	0
Total Reserves			13,566	9,110	5,684	5,330	5,130	4,930	4,730

Home Office Police Finance Res	Classifications
Funding for planned expenditure on projects and programmes over the period of the current medium term financial plan	A
Funding for specific projects and programmes beyond the current planning period	B
A general contingency or resource to meet other expenditure needs held in accordance with sound principles of good financial management	C

Classifications as outlined in the Home Office guidance on Police Finance Reserves which was issued on the 31st January 2018

How reserves support the priorities of the Police & Crime Plan	General Reserve	Capital Reserve
Keeping our communities safe	✓	✓
Safeguarding the vulnerable	✓	✓
Protecting our communities from serious threat	✓	✓
Connecting with communities		✓

Strategaeth Gyfalaf

1 Cyflwyniad

- 1.1 Mae Cod Materion Ariannol 2017 y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol lunio strategaeth gyfalaf i ddangos bod gwariant cyfalaf a phenderfyniadau buddsoddi yn cael eu gwneud yn unol â'r canlyniadau a ddymunir ac yn ystyried stiwardiaeth, gwerth am arian, gochelgarwch, cynaliadwyedd a fforddiadwyedd.
- 1.2 Mae'r Strategaeth Gyfalaf hon yn nodi'r egwyddorion sy'n sail i gynhyrchu blaenraglen gyfalaf y Comisiynydd Heddlu a Throsedd (y Comisiynydd). Mae'n darparu trosolwg lefel uchel o'r ffordd y mae gwariant cyfalaf, ariannu cyfalaf a gweithgarwch rheoli trysorlys yn cyfrannu at gyflawni canlyniadau dymunol. Mae hefyd yn rhoi trosolwg o'r trefniadau llywodraethu ar gyfer cymeradwyo a monitro gwariant cyfalaf, yn amlinellu sut y caiff risg gysylltiedig ei rheoli ac yn ystyried y goblygiadau ar gyfer cynaliadwyedd ariannol yn y dyfodol.
- 1.3 Manylir ar y blaenoriaethau ar gyfer plismona yn yr ardal leol yng Nghynllun yr Heddlu a Throsedd (CHTh). Llunnir y ddogfen hon gan y Comisiynydd mewn ymgynghoriad â'r Prif Gwnstabl. Mae'r blaenoriaethau'n ystyried barn partneriaid a phobl leol yn ogystal â blaenoriaethau'r Comisiynydd fel y cynrychiolydd etholedig. Cyhoeddodd y Comisiynydd ei Gynllun Heddlu a Throsedd ar 31 Mawrth 2017. Ei flaenoriaethau yw:
- Blaenoriaeth Un: Cadw ein cymunedau'n ddiogel;
 - Blaenoriaeth Dau: Diogelu'r rhai sy'n agored i niwed;
 - Blaenoriaeth Tri: Amddiffyn ein cymunedau rhag niwed difrifol;
 - Blaenoriaeth Pedwar: Chysylltu â chymunedau.
- 1.4 Mae'r Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl hefyd yn ystyried Gofynion Plismona Strategol a gyhoeddir gan yr Ysgrifennydd Cartref. Mae'r Prif Gwnstabl yn gyfrifol am gynorthwyo'r Comisiynydd i gyflawni'r blaenoriaethau a nodir yn y Cynllun Heddlu a Throsedd ac mae wedi datblygu Cynllun Cyflawni Heddlu a Throsedd i gefnogi'r Cynllun Heddlu a Throsedd. Mae ei drefniadau cyflawni gweithredol, ei fframweithiau monitro perfformiad a'i benderfyniadau ariannu yn canolbwyntio ar y blaenoriaethau hyn. Bydd pum egwyddor cyflawni allweddol yn cefnogi'r Cynllun Heddlu a Throsedd:
- Cyflwyno gwerth am arian
 - Ymgysylltu â'r cyhoedd
 - Cydweithio
 - Cefnogi dioddefwyr
 - Arweinyddiaeth gref
- 1.5 Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn offeryn i gefnogi cynllunio a gweithio corfforaethol ar draws y ddwy Gorfforaeth Undyn gan helpu i sicrhau bod asedau'n cael eu defnyddio a'u rheoli'n dda. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn

dangos sut rydym yn blaenoriaethu, yn monitro, yn cyflawni ac yn gwerthuso ein rhaglen gyfalaf gan ddefnyddio egwyddorion sylfaenol methodoleg y prosiect.

- 1.6 Yn ddaearyddol, Dyfed-Powys yw'r ardal heddlu fwyaf yng Nghymru a Lloegr, gan ymestyn dros hanner tir Cymru. Mae'n cael ei effeithio'n arbennig gan yr heriau sy'n gysylltiedig â phlisma ardal wledig yn bennaf sy'n cynnwys dau Borthladd pwysig, y gweithfeydd mawr yn Aberdaugleddau a diwydiant twristiaeth ffyniannus. Mae Asedau Cyfalaf, boed yn Orsafoedd Heddlu, Tai Heddlu, Mastiau Radio, Cerbydau neu Dechnoleg Gwybodaeth a chyfarpar gweithredol arall yn chwarae rhan hanfodol wrth ddarparu gwasanaethau plisma ledled yr ardal ac o ran cyflawni blaenoriaethau'r Cynllun Heddlu a Throseddu.

2 Partneriaethau Allweddol

- 2.1 Wrth gyflawni pob elfen o'r strategaeth, mae'r Comisiynydd yn bwriadu rhoi ystyriaeth briodol i'r agenda cydweithio sy'n parhau a bydd yn achub ar bob cyfle i ymgysylltu â Heddluoedd cyfagos ac Awdurdodau cyfansoddol eraill wrth ddatblygu strategaethau i fynd i'r afael â phroblemau cyffredin. Mae'r Strategaeth Gyfalaf hon yn ystyried yr angen parhaus i fuddsoddi yn y meysydd blaenoriaeth allweddol hyn gan weithio gyda phartneriaid yn y dyfodol.

3. Cynaliadwyedd Ariannol

- 3.1 Ers blynyddoedd mae Heddlu Dyfed-Powys wedi elwa ar lefelau sylweddol o gronfeydd cyfalaf wrth gefn sydd wedi'u hategu drwy werthu adeiladau gweithredol neu dai heddlu.
- 3.2 Yn hanesyddol, mae'r cronfeydd hyn wedi bod yn sail i fuddsoddi cyfalaf ond yn ystod y ddwy flynedd nesaf mae'r sefyllfa'n symud oddi wrth ddefnyddio cronfeydd wrth gefn i sefyllfa o gyllid naill ai drwy ariannu referniw uniongyrchol neu fenthycu. Mae hyn felly'n ychwanegu pwysau at y gyllideb referniw ac felly, o ganlyniad, at y praecept treth gyngor hefyd. Rhaid nodi hefyd ei fod hefyd mewn cyfnod parhaus o bwysau referniw, galw cynyddol ac ansicrwydd ynghylch ariannu.
- 3.3 Felly, bydd y dull strategol yn cynnwys buddsoddi mewn seilwaith craidd, gan y bydd hynny nid yn unig yn cynnig gwelliannau cyffredinol i wasanaethau'r cyhoedd, ond bydd hefyd yn sicrhau'r arbedion referniw mwyaf posibl yn y dyfodol drwy ddefnyddio mwy effeithlon a symudol o bersonél yr heddlu, wedi'i alluogi gan well systemau Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu a seilwaith craidd arall, er enghraifft, fflyd gerbydau gysylltiedig ac asedau adeiladu.
- 3.4 Dylanwadir ar fuddsoddiad cyfalaf hefyd gan ystyried gweledigaethau cenedlaethol ar gyfer plisma, y gofyniad plisma strategol a blaenoriaethau rhanbarthol a lleol.

4 Rhaglen Gyfalaf

- 4.1 Mae asedau yn hanfodol wrth ddarparu gwasanaethau effeithlon a dylid eu rheoli a'u cynnal yn dda. Mae strategaethau ar gyfer Rheoli Ystadau, TGCh ac amnewid Cerbydau yn tanategu'r Strategaeth Gyfalaf wrth ddarparu'r manylion ar gyfer hirhoedledd a'r cylchoedd amnewid gorau ar gyfer yr eitemau hyn.
- 4.2 Crynhoir isod y Rhaglen Gyfalaf a'r cyllid sy'n ymdrin â'r sefyllfa ddiwygiedig ar gyfer 2019/20 hyd at 2024/25:

Tabl 1- Rhaglen Gyfalaf 2019/20 – 2024/25

Capital Programme	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25	Total
	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k
Land and Buildings	1,365	10,774	17,500	5,100	1100	600	36,439
Vehicles	1,035	1,085	1,050	1,050	1,050	1,170	6,440
IT and Other Strategic Spending	3,576	4,364	4,070	6,423	2,734	5,423	26,590
Capital Expenditure	5,976	16,223	22,620	12,573	4,884	7,193	69,469
Grant Funding	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-510
Borrowing	-1,365	-10,773	-20,499	-10,338	-2,149	-3,958	-49,082
Driver Retraining Contribution	-243						
Capital Grants	-242	-183					-425
Contribution from Revenue Account	-500	-850	-1,600	-2,100	-2,600	-3,100	-10,750
Capital Receipts	-1,787		-250	-50	-50	-50	-2,187
Sustainability Reserve	-170	-170	-154				-494
Capital Reserve	-1,584	-4,162	-32				-5,778
Capital Financing	-5,976	-16,223	-22,620	-12,573	-4,884	-7,193	-69,469

- 4.3 Ymgwymerwyd â llawer o waith yn ystod 2019/20 gan y grŵp Cynllunio Ariannol Tymor Canolig a'r Bwrdd Cyllid, Effeithlonrwydd a'r Dyfodol i ystyried gofynion ariannol a buddsoddi dros gyfnod hwy o amser. Er ei fod yn cynnwys nifer o dybiaethau ac ansicrwydd, mae'r Strategaeth Gyfalaf hon yn cynnwys rhaglen gyfalaf, a ddangosir yn Atodiad 1, sydd wedi cael ei hymestyn i gwmpasu cyfnod o 10 mlynedd. Byddwn yn edrych ar y rhaglen hon eto wrth i bethau ddod yn fwy eglur, ac yn flynyddol, fel rhan o'r broses ffurfiol o bennu'r gyllideb a'r praesept.
- 4.4 Mae'r buddsoddiadau cyfalaf yn ceisio cyfrannu at arbedion effeithlonrwydd arian parod yn y dyfodol wrth ddarparu gwasanaeth plismona yn ardal Dyfed-Powys yn y ffyrdd canlynol:
- Gostyngiad mewn gwariant refeniw drwy raglen o resymoli ac ailwampio posibl ar adeiladau, fel yr amlinellwyd yn y strategaeth ystadau;
 - Sicrhau bod gwaith cynnal a chadw arfaethedig ar adeiladau yn cael ei flaenoriaethu ar sail risg a chydymffurfiaeth statudol;

- Canoli cyfleusterau'r ddalfa yn Sir Gaerfyrddin;
- Cyfleusterau partneriaeth newydd yn Aberhonddu;
- Maes arfau saethu cydweithredol newydd i gefnogi anghenion a gofynion hyfforddiant y Gyd-uned Arfau Saethu;
- Cyflawni yn erbyn y Strategaeth Blismona Ddigidol a'r Map Ffordd sy'n golygu buddsoddi yn y Rhaglen Alluogi Genedlaethol, data Symudol, y Rhwydwaith Gwasanaethau Brys, y system rheoli cofnodion, plismona digidol a buddsoddiad parhaus mewn systemau TG, Camerâu Corff, a thechnoleg Adnabod Rhifau Ceir yn Awtomatig i gynnal lefelau cynhyrchiant a pherfformiad;
- Croesawu ffyrdd newydd o weithio ystwyth a fydd yn cyflawni ac yn gwireddu dulliau effeithlonrwydd sefydliadol ond yn gofyn am rywffaint o fuddsoddiad ymlaen llaw ar gyfer ystadau a TG;
- Sicrhau bod cyfleoedd i gydweithio gyda gwasanaethau a pharhau i ystyried rhannu adeiladau ac asedau eraill.

4.5 Ystadau

4.5.1 Mae gan y Comisiynydd Strategaeth Ystadau sy'n rhoi arweiniad a chyfeiriad clir o ran gofynion Ystadau strategol a gweithredol yn y dyfodol ar gyfer Heddlu Dyfed-Powys, ac yn rhoi eglurder ar gyfer dyrannu cyllideb a gofynion buddsoddi yn y dyfodol. Adolygwyd y strategaeth hon yn ddiweddar a disgwyliar ei chwblhau yn gynnar yn 2021.

4.5.2 Nod y strategaeth hon yw:

- Creu ystâd effeithlon, addas i'r diben a chynaliadwy sy'n rhoi gwerth am arian ac yn hwyluso gweithio hyblyg yn unol â Chynllun yr Heddlu a Throsedd
- Sicrhau ystâd sy'n darparu lefel briodol o ddiogelwch i swyddogion a staff a gwybodaeth
- Darparu gwasanaeth gweladwy a hygyrch sy'n galluogi gwaith amlasiantaethol ac yn hyrwyddo plismona gweladwy

4.5.3 Y prif ffocws fydd:

- Buddsoddi yn y portffolio yn ôl y gofyn i sicrhau bod yr adeiladau'n dychwelyd i fod yn unol ag effeithiolrwydd gweithredol llawn.
- Gwerthu eiddo gwag a segur.
- Caffael tir ac adeiladu Dalfa Sir Gaerfyrddin.
- Cyfuno a chydweithio ag aelodau a phartneriaid Byrddau Gwasanaethau Lleol.
- Cynnal adolygiad o gyfleuster Aberhonddu er mwyn penderfynu ar y ffordd ymlaen
- Cytundeb ar ddyfodol adeiladau a allai fod angen buddsoddiad/newid mawr
- er mwyn parhau i wasanaethu anghenion y gymuned

4.5.4 Mae trefniadau llywodraethu mewn perthynas ag Ystadau wedi'u cryfhau yn ystod 2020/21 i sicrhau bod yr holl randdeiliaid yn cael eu cynrychioli'n well ac i sicrhau'r cysylltiad cynhenid rhwng gofynion gweithredol a darpariaeth

ystadau. Bydd y rhain yn parhau i ddatblygu a chael eu hymgorffori yn ystod 2021/22.

4.5.5 Bydd yr holl fuddsoddiadau a phenderfyniadau arfaethedig yn cael eu hasesu i ystyried y meini prawf canlynol:

- Lleoliad: Yn Weithredol Addas i'r Diben
- Statws Cyhoeddus - Ymwneud â Chwsmeriaid
- Cyflwr Cyffredinol Eiddo a Baich Ariannol

4.5.6 Mae'r Grŵp Ystadau Strategol wedi datblygu Meini Prawf Asesu seiliedig ar Risg Prosiectau i helpu i flaenoriaethu buddsoddiad cyfalaf:

- Risg i effeithiolrwydd gweithredol (gan gynnwys gweithio'n glyfrach)
- Risg i beidio â bodloni gofyniad deddfwriaethol neu statudol gan gynnwys achrediad ISO
- Risg i adeiladu ffabrig/system sy'n cynyddu cost gyda goblygiadau hirdymor
- Risg i Enw Da'r Heddlu a'r Comisiynydd (gan gynnwys trefniadau partneriaeth)
- Risg i Iechyd a Diogelwch
- Risg i Ddiogelwch y Safle

4.5.7 Mae'r gofyniad am well cyfleusterau dalfeydd a gorsafoedd yn Sir Gaerfyrddin wedi bod yn hanfodol i ddarparu plismona yn Nyfed-Powys. Mae'r prosiect hwn wedi bod yn mynd rhagddo ers nifer o flynyddoedd ac mae wedi wynebu nifer o heriau ar hyd y ffordd. Mae'r prosiect yn bwriadu darparu cyfadeilad 18 cell gyda swyddfeydd atodol a chyfleusterau gorsafoedd yr Heddlu ar gyrion Llanelli. Mae'r prosiect wedi cyrraedd diwedd cam dylunio 3 Sefydliad Brenhinol Penseiri Prydain (RIBA) sydd, mewn egwyddor, yn dynodi bod yr holl ddyluniadau ac arolygon ecolegol, geodechnegol a daear eisoes wedi'u cynnal ac y ceisir cymeradwyaeth cynllunio ar hyn o bryd. Derbyniwyd costau cyn adeiladu ac mae hyn ar hyn o bryd yn destun diwydrwydd dyladwy ac adolygiad gan dîm y prosiect a syrfewyr meintiau. Bydd y gwaith hwn wedyn yn arwain at y cam cymeradwyo a symud ymlaen i'r gwaith adeiladu. Mae amserlenni'n dal i fod ar y trywydd iawn i'r gwaith adeiladu ddechrau ddiwedd mis Mehefin 2021 a'u cwblhau yn ystod haf 2022. Disgwylir i'r prosiect gostio tua £18.1m erbyn hyn. Bu nifer o ffactorau sydd wedi arwain at gynnydd mewn costau gan gynnwys newidiadau/gwelliannau dylunio, mwy o ofynion diogelwch, mwy o gostau ar gyfer offer arbenigol, a chynnydd anochel mewn costau adeiladu a deunyddiau o ganlyniad i'r economi ehangach gan gynnwys effaith Brexit a Covid-19. Cynhaliwyd proses helaeth hefyd i chwilio am gyfleoedd peirianeg gwerth. Mae gan y Prosiect drefniadau llywodraethu ffurfiol ar waith o dan gyfarwyddyd y Dirprwy Brif Gwnstabl.

4.5.8 Mae gwaith adnewyddu a buddsoddiad sylweddol wedi digwydd dros y blynyddoedd diwethaf er mwyn mynd i'r afael â rhaglen sylweddol o waith

arolygu cyflwr ar draws yr ystâd, ond mae graddau a dirywiad cynhenid yr ystâd yn golygu bod angen buddsoddiad parhaus ar draws y pedair sir.

- 4.5.9 Mae'r arolwg cyflwr diwethaf wedi helpu i lywio'r Strategaeth Ystadau wrth benderfynu pa eiddo i'w gadw a lle y mae angen cynllunio symudiadau a newidiad adeiladau yn y dyfodol i fodloni gofynion gweithredol. Mae'r gofynion gweithredol ar gyfer darparu ystadau yn cael eu hailasesu ar hyn o bryd gan gomanderiaid is-adrannol a thîm y Prif Swyddogion.
- 4.5.10 Oherwydd dirywiad y cyfleuster presennol yn Aberhonddu, mae'r ddarpariaeth o £8.8m wedi'i chynnwys ar gyfer adeilad newydd posibl. Y gobaith gwreiddiol oedd y gellid datblygu cyfleuster cydweithredol ond yn anffodus nid yw partneriaid wedi gallu ymrwymo, am nifer o resymau. O ystyried y newid hwn ynghyd â'r cynnydd yn y costau adeiladu, mae'r tîm Cyfalaf Adeiladu wedi penderfynu ailwerthuso'r opsiynau sydd ar gael i ategu'r cyfeiriad a phenderfyniadau yn y dyfodol. Mae arolwg cyflwr yn cael ei gychwyn ar hyn o bryd i ddarparu asesiad mwy cywir o ofynion a chostau adnewyddu. Mae'r gofynion gweithredol wedi'u hadolygu'n feirniadol ac wedi asesu bod angen ôl troed llawer llai yn Aberhonddu. Felly, mae angen ystyried costau adnewyddu'r cyfleuster mwy presennol yn ofalus ochr yn ochr â chostau adeilad newydd ar gyfer cyfleuster llai a allai hefyd ganiatáu gwerthu'r safle presennol/tir dros ben. Er bod hyn yn achosi oedi, o ystyried maint y buddsoddiad, ystyriwyd bod sicrhau diwydrwydd dyladwy llawn o opsiynau o'r pwys mwyaf.
- 4.5.11 Nodwyd y gofyniad am gyfleuster hyfforddi arfau saethu i gefnogi Cyd-uned Arfau Saethu Heddluoedd De Cymru yn ystod 2018/19. Barnwyd nad yw'r maes tanio presennol yn addas i'r diben a bod angen cyfleuster newydd i ddiwallu'r anghenion hyfforddi a'r gofynion cyfreithiol helaeth iawn ar gyfer swyddogion arfau saethu. Cafwyd cryn drafod rhwng Comisiynwyr a'r Heddluoedd a chynhyrchwyd achos busnes llawn i ystyried amrywiaeth o opsiynau a lleoliadau posibl ar gyfer cyfleuster newydd. Mae diwydrwydd dyladwy helaeth wedi'i wneud ac mae trafodaethau ar brynu tir yn cael eu cwblhau. Mae cyfanswm costau o tua £30 miliwn wedi'u nodi gydag £8.1 miliwn yn gyfran Heddlu Dyfed-Powys o'r costau dros y ddwy flynedd ariannol nesaf.
- 4.5.12 Yn ogystal â'r datblygiadau mawr hyn, bydd rhaglen asesu risg ar gyfer gwaith cynnal a chadw cynlluniedig ac adweithiol. Adolygir y broses o flaenoriaethu gwaith yn seiliedig ar ffactorau risg sy'n gysylltiedig â chyflwr yr adeiladwaith a'r meddiannydd, gofynion deddfwriaethol ac ystyriaethau o ran parhad busnes sy'n llywio'r broses o wneud penderfyniadau a'r amserlenni. Mae arolygon cyflwr wedi'u cynnal yn flaenrol ar draws yr ystâd gyfan gan bennu'r lefel o fuddsoddiad sydd ei angen ym mhob lleoliad yn ôl pob elfen o'r isadeiledd. Mae uwchraddiadau i'r ddalfa yn cael eu cynnal yn raddol yn seiliedig ar risg a chamau unioni fel y nodwyd yn ystod archwiliadau Arolygiaeth Cwnstabiliaeth Ei Mawrhydi.
- 4.5.13 Mae'r gyllideb gyfalaf yn ategu cyllideb refeniw ganolog ar gyfer gwaith adeiladau mawr cynlluniedig a chylchol sy'n cael eu rhaglennu yn seiliedig ar risg a strategaethau'r dyfodol ar gyfer pob adeilad. Mae adnoddau refeniw hefyd yn cael eu cynnal a'u rheoli'n lleol ar gyfer gwaith atgyweirio,

cynnal a chadw, a mentrau/rhaglenni ar raddfa lai. Rhoddwyd blaenoriaeth i fuddsoddi yn y rhaglen gyfalaf er mwyn sicrhau arbedion effeithlonrwydd ac achub ar y cyfle i leihau gwariant refeniw o fewn yr ystâd.

- 4.5.14 Mae'r Cyfarwyddwr Ystadau wedi parhau i weithio'n agos gyda'r heddlu i ddatblygu a chyflawni'r gofynion niferus sy'n deillio o Covid-19. Mae'r sefydliad yn ceisio ymgorffori ffyrdd ystywyth ac effeithlon o weithio. Bydd y dull gweithredu hwn yn golygu goblygiadau mwy hirdymor i'r ystâd ac ar gyfer TG a bydd angen rhywfaint o fuddsoddiad ymlaen llaw i hwyluso effeithlonrwydd tymor hwy. Mae asesiadau o'r rhain wedi'u cynnwys gyda'r rhaglen gyfalaf.
- 4.5.15 Sefydlwyd Grŵp Cynaliadwyedd yn ystod 2019 gyda chylch gorchwyl sy'n ceisio archwilio a manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd cynaliadwyedd. Cafodd y gwaith hwn ei oedi er mwyn blaenoriaethu'r ymateb y sefydliad i Covid-19 ond bydd yn cael ei ailgychwyn maes o law. Mae'r flaenraglen gyfalaf felly'n cynnwys darpariaeth ar gyfer nifer o fentrau a fydd, yn ogystal ag ystyried ystyriaethau amgylcheddol a chynaliadwy, hefyd yn ceisio sicrhau arbedion effeithlonrwydd. Dechreuodd y Contract Rheoli Cyfleusterau yng ngwanwyn 2019. Bwriedir cynnal adolygiad canol contract yn gynnar yn 2021. Ei fwriad fydd adolygu bod y trefniadau wedi dod â manteision cynlluniedig a fydd yn llywio'r cyfeiriad yn y dyfodol mewn perthynas â rheoli cyfleusterau.

4.6 Fflyd

- 4.6.1 Gosodwyd dyfeisiau telemateg yng ngerbydau'r Heddlu yn ystod 2017/18. Mae hyn wedi rhoi'r data ar ddefnydd o'r fflyd ac ymddygiad gyrwyr i'r Heddlu, a dadansoddwyd hyn i gael gwell dealltwriaeth o'r proffil lleoli a'r maint fflyd gweithredol gorau posibl ynghyd â hysbysu ynghylch gofynion hyfforddi gyrwyr gweithredol. Mae arbedion refeniw eisoes wedi'u gwireddu o ganlyniad i'r gosodiadau gyda thargedau effeithlonrwydd yn y dyfodol yn ffurfio rhan o'r CATC. Datblygwyd rhaglen adnewyddu gychwynnol ac mae'r goblygiadau o ran costau wedi'u cynnwys yn y blaengynllun cyfalaf.
- 4.6.2 Mae'r Grŵp Rheoli Fflyd Strategol yn cyfarfod bob chwarter i ddarparu trefniadau llywodraethu a sicrwydd gweithredol cyffredinol sydd, yn ei dro, yn rhoi gwybodaeth i'r Bwrdd Cyllid, Effeithlonrwydd a'r Dyfodol. Caiff gofynion o ran cerbydau eu hystyried yn fanwl yn y grŵp defnyddwyr cerbydau y mae cynrychiolwyr gweithredol a chymorth yn eu mynychu. Mae'r dull strategol o reoli'r fflyd hefyd yn seiliedig ar wybodaeth gweithgorau rhanbarthol a chenedlaethol.
- 4.6.3 Mae'r Heddlu'n parhau i ddefnyddio'r cytundeb Fframwaith Cenedlaethol i gaffael cerbydau gweithredol. Mae'r rhaglen adnewyddu gyfredol ar y trywydd iawn i wario'r gyllideb yn llawn ar gyfer blwyddyn ariannol 2020/21. Mae'r Heddlu'n parhau i fynd ar drywydd cyfleoedd i gydweithio ac mae'n ymgysylltu'n llawn â gwaith NPCC mewn perthynas ag effeithlonrwydd y fflyd a chynaliadwyedd ac mae newydd dderbyn 11 o gerbydau trydan; bydd 8 ohonynt yn cael eu defnyddio gan NPT a chaiff 3 ohonynt yn cael eu rhoi yn y fflyd a gaiff ei rhannu. Mae gwaith yn mynd rhagddo'n genedlaethol i lunio manyleb gofynion a fydd yn ceisio sicrhau'r enillion effeithlonrwydd

mwyaf posibl o ran maint y broses o gaffael cerbydau trydan ar ôl i'r contract presennol ddod i ben.

4.7 Technoleg Gwybodaeth

4.7.1 Mae gan yr Heddlu Strategaeth TGCh gyfredol sy'n cwmpasu'r cyfnod o 2018 hyd at 2024, ac mae'n nodi amcanion trawsnewid digidol uchelgeisiol yr Heddlu a'r gwaith hanfodol o uwchraddio seilwaith TGCh sydd ei angen i gyflwyno llwyfan cadarn, gwydn a gweithredol gyda mwy o allu i gefnogi anghenion yr Heddlu dros y blynyddoedd nesaf.

4.7.2 Mae'r blaen-strategaeth gyfalaf yn ystyried nifer o brosiectau TG strategol lleol a hefyd nifer o brosiectau ail-gaffael sy'n cynnwys technolegau a datrysiadau TG sydd wedi cyrraedd diwedd eu contract neu ddiwedd oes offer hanfodol. Y prosiectau cyfalaf TG allweddol sydd wedi'u cynllunio ar gyfer y cyfnod 2021/22 yw:

- Mae'r gwaith o weithredu System Rheoli Cofnodion (RMS) Niche wedi dechrau ac mae cynnydd wedi'i wneud mewn sawl maes megis:-
 - Mae'r broses o gofnodi'r prosesau presennol wedi'i gwblhau – rydym bellach yn symud i gofnodi'r prosesau ar gyfer y dyfodol yn ystod 2021.
 - Gweithgareddau ansawdd / dad-ddyblygu data
 - Diffinio'r fanyleb Trosiad Cofnod Cefn a Phontio
 - Mae gwaith cynllunio ar y gweill gyda rhanbarth Arfordir y Gorllewin i gytuno pryd yn eu map ffordd y bydd Heddlu Dyfed-Powys yn cael slot ar gyfer mynd yn fyw. Cytunir ar hyn yn gynnar yn 2021. Mae nifer o ragofynion y mae'n rhaid i ranbarth Arfordir y Gorllewin eu cwblhau cyn i Heddlu Dyfed-Powys ymuno.
- Bydd caffael datrysiad newydd i'r RMS yn arwain nawr at yr angen i ailintegreiddio / ailgynllunio'r datrysiad symudol presennol i weithio gyda'r darparwr System Rheoli Cofnodion newydd. Mae trafodaethau ar y gweill gyda Heddlu Glannau Mersi sydd hefyd yn ddefnyddwyr Pronto i weld a all Heddlu Dyfed-Powys ddefnyddio fersiwn Glannau Mersi o Pronto.
- Mae gwaith wedi'i wneud fel rhan o raglen y Comisiynydd i ailfuddsoddi mewn darpariaeth teledu cylch cyfyng ar draws yr Heddlu, gyda chymau 1 i 3 wedi'u cwblhau. Mae'r broses gyflwyno ar fin dod i ben, a disgwylir i'r trefi sy'n weddill yng nghanam 4 gael eu cwblhau erbyn mis Mawrth 2021.
- Oherwydd oedi pellach wrth gyflwyno'r Rhwydwaith Gwasanaethau Brys (RhGB), mae'n hanfodol bod yr Heddlu'n newid ei hen offer trawsyrru (Airwave) er mwyn sicrhau parhad gwasanaeth i swyddogion rheng

flaen. Daeth y broses o gaffael dyfeisiau i ben ym mis Rhagfyr 2019 a chyflwynwyd y rhain ym mis Mawrth/Ebrill 2020. Mae rhaglen dreigl o amnewidiadau wedi'i chynnal yn ystod 2020/21 gyda dim ond nifer fach ar ôl i'w disodli yn y Flwyddyn Newydd.

- Mae prosiect ar y gweill i edrych ar y farchnad er mwyn caffael ICCS / system deleffoni 999/101 newydd sy'n gadarn ar gyfer y dyfodol, rhoddir ystyriaeth i'r potensial ar gyfer storio cwmwl, cymorth i RhGB, cymorth ar gyfer sianeli digidol modern.
- Mae'r contract wedi cael ei ymestyn gyda'r darparwr datrysiad Telemateg presennol a daw i ben ddiwedd 2021, ac mae angen caffael datrysiad newydd yn ystod 2021 i ganiatáu amser ar gyfer pontio os na chaiff y dechnoleg bresennol sydd mewn ceir ei chefnogi. Mae'r datrysiad presennol wedi sicrhau arbedion sylweddol o ran tanwydd, gwasanaethu a theiars, ac wedi caniatáu i'r fflyd gael ei rheoli gan sicrhau bod gan yr heddlu'r nifer gorau posibl o gerbydau.
- Oherwydd pandemig Covid-19 bu'n rhaid i'r heddlu newid ei arferion gwaith dros nos gyda chymaint o staff bellach yn gweithio gartref - mae dysgu o hyn wedi bod yn fuddiol iawn fel mewnbwn i'r prosiect Gweithio Ystwyth – y nod ar hyn o bryd yw parhau gyda lefel uchel o weithio gartref ar ôl Covid-19. Mae hyn wedi golygu cynnydd sylweddol yn nifer y gliniaduron sydd eu hangen ar weithwyr cartref, a gwelliannau mewn technoleg / seilwaith i ddarparu ar gyfer y cynnydd. Mae'r rhaglen gyfalaf yn cynnwys darpariaeth i gynyddu nifer y gliniaduron sy'n cymryd lle cyfrifiaduron bwrdd gwaith, ac o fis Ebrill 2020 bydd yn ofynnol i TGCh gyflwyno'r dyfeisiau newydd ar sail barhaus.
- Mae'r Heddlu hefyd wedi ehangu ei allu mewn perthynas â systemau sefydlog a symudol Adnabod Rhifau Ceir yn Awtomatig (ANPR) gan ganolbwyntio ar rannau mwy gwledig o ardal yr Heddlu. Gwnaed buddsoddiad sylweddol hefyd mewn perthynas â galluedd Seiber a Throseddau Digidol mewn perthynas â seilwaith TGCh a chaiff ei ddatblygu ymhellach yn 2021 drwy gydweithio rhwng TGCh a'r Uned Troseddau Digidol.

4.7.3 Mae'r blaen-strategaeth gyfalaf yn cymryd i ystyriaeth raglenni cenedlaethol o waith sy'n cael eu datblygu gan yr NPCC a'r Swyddfa Gartref. Mae nifer o gynlluniau'n cael eu datblygu'n genedlaethol, gan gynnwys y canlynol:

- Rhaglen Cronfa Ddata Gorfodi'r Gyfraith Genedlaethol (NLEDP) a fydd yn disodli Cyfrifiadur Cenedlaethol yr Heddlu (CCH) a Chronfa Ddata Genedlaethol yr Heddlu (CDdGH), gyda datrysiad modern ar gyfer

plismona, mae'n profi llithriant ar hyn o bryd – ac mae'n debygol y caiff y rhaglen ei hailosod ar ddechrau 2021.

- Mae Cam A yr NLEDP ar y trywydd iawn i'w gyflawni'n gynnar yn 2021, sef cyflwyno delweddau Gyrwyr y DVLA i derfynellau data symudol swyddogion.
- Cyswllt Cyhoeddus Digidol – aeth cam 1 Cartref Ar-lein Sengl yn fyw yn yr heddlu ym mhedwerydd Chwarter 2020, gyda darpariaeth bellach yn cael ei chyflwyno yn 2021
- Gwasanaeth Cenedlaethol Adnabod Rhifau Ceir yn Awtomatig (NAS).
- Mae'r Rhaglen Alluogi Genedlaethol yn cyflawni tri maes gwahanol:-
 - Mae'r heddlu wrthi'n cyflwyno offer cynhyrchiant Microsoft Office 365, a ddarperir drwy Gwmwl Microsoft yn seiliedig ar gynllun a thempled datrysiad glasbrint a sicrhawyd yn genedlaethol. Mae'r heddlu mewn cyfnod Peilot Technegol a bydd yn symud i'r Peilot Busnes yn y Flwyddyn Newydd.
 - IAM – Rheoli Hunaniaeth a Mynediad.
 - NMC – Mae'r Ganolfan Fonitro Genedlaethol, sy'n darparu gallu gweithrediadau diogelwch cenedlaethol i ymateb i fygythiadau seiber, wedi'i chyflwyno yn yr heddlu ac mae'r gwaith o fonitro gweinyddion cwmwl ac ar safleoedd wedi dechrau.
- Rhaglen Cyfathrebu Symudol y Gwasanaethau Brys i gymryd lle'r system radio Airwave presennol.
- Biometreg y Swyddfa Gartref.
- Mae Rhwydwaith Cymunedol Gorfodi'r Gyfraith yn cael ei gyflwyno yn 2021.

4.6.4 Mae'r heddlu wedi sefydlu Grŵp Technoleg Newydd a Thrawsnewid i archwilio a manteisio ar fuddion opsiynau technoleg mwy arloesol fel deallusrwydd artiffisial, adnabod wyneb, technoleg realiti estynedig ac awtomeiddio â phrosesau robotig (RPA). Mae Grŵp Cymru Gyfan yn cael ei sefydlu yn gynnar yn 2021 i edrych ar yr RPA ar draws heddluoedd Cymru gyda'r nod o fod o fudd i bob heddlu wrth weithredu prosesau cyffredin, ac adeiladu canolfan ragoriaeth ledled Cymru.

5 Gofynion Cyfalaf ac Adnoddau

- 5.1 Bu gostyngiad sylweddol yn y cyllid cyfalaf craidd a ddyrannwyd gan y Swyddfa Gartref dros y blynyddoedd diwethaf. Yn 2021/22, bydd cyfanswm grant cyfalaf o £85k ar gael i'r Comisiynydd ei ddefnyddio i ategu'r rhaglen gyfalaf. Yn ogystal â hynny, bydd cyllid canolog ar gael i ariannu'r Rhwydwaith Gwasanaethau Brys yn rhannol, er y rhagwelir bellach y bydd angen ariannu £12.3m o gostau'r rhaglen hon yn y dyfodol dros y deng mlynedd nesaf. Mae pryderon ynghylch oedi a chynnydd mewn costau yn y prosiect cenedlaethol hwn wedi bod yn destun llawer o ddeialog rhwng APCC, NPCC a'r Swyddfa Gartref ac mae'r rhain yn debygol o barhau yn ystod 2021/22.
- 5.2 Fel rhan o'i drefniadau integredig ar gyfer gwasanaethau a chynllunio ariannol, mae'r Comisiynydd yn amcangyfrif lefel yr adnoddau cyfalaf sydd ar gael ar gyfer y blynyddoedd dilynol er mwyn llunio blaenraglen gyfalaf.
- 5.3 Mae'r Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl wedi blaenoriaethu buddsoddiad yn y rhaglen gyfalaf tuag at flaenoriaethau strategol, gwariant na ellir ei osgoi ac at ardaloedd sy'n lleihau gwariant refeniw yn y dyfodol a rhaglen gyfalaf ddiwygiedig ar gyfer 2020/21 i 2025/26 sef cyfanswm o £86.803m.
- 5.4 Er mwyn bodloni gofynion buddsoddi cyfalaf yn y dyfodol a lliniaru'r gostyngiadau mewn cyllid grant cyfalaf, mae'r cynllun ariannol tymor canolig a'r rhaglen gyfalaf yn cynnwys cynyddu cyfraniadau refeniw tuag at gyfalaf o 2020/21 a hefyd gofynion benthyca allanol i gefnogi datblygiad Dalfa Sir Gaerfyrddin, cyfleuster plismona Aberhonddu, cyfleuster hyfforddi newydd y Gyd-uned Arfau Saethu ac elfennau eraill o fuddsoddiad hanfodol.
- 5.5 Defnyddir y lefel a broffilir o fuddsoddi cyfalaf ac adnoddau allanol i asesu'r angen am fenthyca tymor byr a thymor hir. Mae'r strategaeth hefyd yn dylanwadu ar yr ystyriaethau y mae'r Comisiynydd yn eu gwneud yn flynyddol wrth osod lefelau a dangosyddion benthyca darbodus, cynaliadwy a fforddiadwy.
- 5.6 Gall Awdurdodau Lleol, gan gynnwys yr Heddlu, bennu eu lefelau benthyca eu hunain ar sail eu hanghenion cyfalaf a'u gallu i dalu am y benthyciad. Caiff y lefelau eu pennu drwy ddefnyddio'r dangosyddion a'r ffactorau a nodir yn y Cod Materion Ariannol. Ni chefnogir y costau benthyca gan y Llywodraeth felly mae angen i Heddlu Dyfed-Powys sicrhau ei fod yn gallu ariannu'r costau ad-dalu. Mae polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP) yr awdurdod yn nodi dull darbodus o ymdrin â'r swm a neilltuir ar gyfer ad-dalu dyledion. Nodir y rhain ar wahân o dan y Strategaeth Rheoli Trysorlys sy'n cael ei hystyried a'i chymeradwyo gan y Cyd-bwyllgor Archwilio.
- 5.7 Yn ogystal â'u rhaglen gyfalaf eu hunain, mae'r Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl yn gweithio gyda phartneriaid a'r Swyddfa Gartref i sicrhau adnoddau cyfalaf a refeniw ychwanegol ar gyfer amcanion partneriaeth a thrawsnewidiol pellach. Defnyddir prosesau cydategol i ymdrin â'r rhain. Nid yw'r adnoddau a ysgogwyd wedi'u cynnwys yn y rhaglen gyfalaf oni bai eu bod yn rhan o brosiect uniongyrchol a arweinir gan Heddlu Dyfed-Powys. Bydd cynigion y gronfa arloesi a thrawsnewid hefyd yn cael eu hystyried i gryfhau rhagor o brosiectau cyfalaf yn y dyfodol.

6 Trefniadau Llywodraethu

6.1 Nodi a Blaenoriaethu Prosiectau Cyfalaf

6.1.1 Fel yr amlinellwyd, mae'r rhaglen gyfalaf wedi'i blaenoriaethu gan y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl sy'n arfarnu'r gofynion yn erbyn blaenoriaethau strategol. Mae'r prosesau'n cydnabod graddfa a chymhlethdod amrywiol prosiectau cyfalaf ac yn ymgorffori dull cymesur o arfarnu, monitro a gwerthuso prosiectau cyfalaf.

6.1.2 Mae'r Comisiynydd yn rheoli ei strategaeth gyfalaf yn weithredol drwy'r Bwrdd Plismona, sy'n goruchwyllo'r prosiectau newid mawr ar gyfer cyfalaf a referniw. Yn ogystal â hyn, bydd Bwrdd y Bwrdd Cyllid, Effeithlonrwydd a Dyfodol yn cefnogi'r gwaith o gyflawni ac yn monitro risgiau rhaglenni penodol. Caiff gwaith gweithredu manwl ei neilltuo i unigolion allweddol a'i oruchwyllo gan y Grwpiau Ystadau Strategol, TGCh Strategol a Defnyddwyr Cerbydau Strategol neu ar Fyrddau Prosiect penodol gan gynnwys y Grŵp Adeiladu Cyfalaf a sefydlir i oruchwyllo a llywodraethu cynlluniau cyfalaf mawr.

6.1.3 Rheolir prosiectau mawr yn unol ag arfer gorau rheoli prosiectau o ran cydymffurfio â methodoleg prosiect PRINCE 2. Sefydlwyd cysylltiadau rhwng rheoli buddion ar brosiectau allweddol, cynllunio effeithlonrwydd a gwybodaeth am bennu costau.

6.1.4 Mae ffurflen cynnig prosiectau newydd wedi'i datblygu i gasglu ystyriaethau, risgiau, costau, amserlenni a manteision busnes prosiectau mewn modd cyson ar draws y sefydliad. Bydd yr holl gynigion prosiect yn cael eu hystyried gan Grŵp Newid a Thrawsnewid.

6.1.5 Caiff cynigion prosiectau Cyfalaf eu hystyried a'u blaenoriaethu gan gyfeirio at achos busnes ac fe'u hystyriar yn erbyn y ffactorau canlynol:

- Pwysigrwydd strategol - sut mae'r cynnig yn cefnogi blaenoriaethau'r Comisiynydd a blaenoriaethau cenedlaethol a rhanbarthol ehangach;
- Y canlyniadau a gaiff eu cyflawni a'r manteision a'r effeithiau penodol;
- Cynaliadwyedd – a yw'r costau'n realistig a lefel y goblygiadau o ran referniw yn y dyfodol;
- Pa opsiynau sydd wedi cael eu hystyried;
- Pa ffynonellau cyllid eraill a allai fod ar gael;
- I ba raddau y mae'r cynigion yn cefnogi gweithio mewn partneriaeth.

6.1.6 Yna, cyflawnir y broses o flaenoriaethu, yn seiliedig ar bedwar categori, a restrir isod yn nhrefn blaenoriaeth:

- Anochel (atebolrwydd statudol, cytundebol neu drofaus);
- Blaenoriaeth Gorfforaethol (yn ymwneud yn uniongyrchol â'r Nodau Corfforaethol a blaenoriaethau ar gyfer gwella);
- Blaenoriaeth Gwasanaeth (cyflawni blaenoriaethau'r gwasanaeth fel y nodwyd);
- Arall (ad-dalu, buddsoddi i arbed, trosoli cyllid allanol ac ati).

6.1.7 Dim ond os caiff adnoddau ychwanegol neu danwariant ar y rhaglen gyfalaf gymeradwy eu nodi yn ystod y flwyddyn y gellir ystyried prosiectau blaenoriaeth is na ellir eu cyflawni gyda'r adnoddau sydd ar gael.

6.2 Gweithredu a Monitro Prosiectau Cyfalaf

6.2.1 Adroddir ar gynnydd yn erbyn cynlluniau cyfalaf fel rhan o adroddiadau ariannol i'r Bwrdd Cyllid, Effeithlonrwydd a'r Dyfodol, y Bwrdd Plismona, Bwrdd Gweithredol yr Heddlu ac yn chwarterol i'r Bwrdd Atebolrwydd Plismona. Mae prosiectau ac adroddiadau penodol hefyd yn cael eu hystyried gan y grwpiau llywodraethu perthnasol sy'n eistedd islaw'r Byrddau hyn h.y. Grŵp Ystadau Strategol, Grŵp Adeiladu Cyfalaf, Grŵp TG Strategol a Grŵp Defnyddwyr Fflyd Strategol, gyda risgiau ac adroddiadau amlygu'n cael eu trosglwyddo drwy'r strwythur llywodraethu fel y bo'n briodol.

6.2.2 Yn dilyn cymeradwyo'r rhaglen gyfalaf, pennir rheolwr prosiect a chynrychiolydd defnyddwyr ar gyfer pob prosiect cyfalaf. Mae'r rheolwr prosiect yn gyfrifol am reoli'r gwaith o weithredu'r prosiect a chyflawni ei amcanion. Caiff swyddog ei nodi fel noddwr y prosiect ar gyfer pob prosiect o fewn y rhaglen gyfalaf.

6.2.3 Mae'r cynrychiolydd defnyddwyr yn gyfrifol am gynrychioli defnyddwyr a chwsmeriaid ac am ddiffinio'r gofynion ansawdd. Mae'r ddwy rôl yn adlewyrchu egwyddorion sylfaenol methodoleg rheoli prosiect PRINCE 2. Mae'r rheolwr prosiect yn llunio cynllun prosiect i'w gymeradwyo. Adroddir ar gynnydd yn erbyn cynllun y prosiect wrth Fwrdd Rheoli'r Rhaglen a Noddwr y Prosiect.

6.3 Gwerthuso Prosiectau Cyfalaf a Gwblhawyd

6.3.1 Unwaith y bydd y prosiectau wedi'u cwblhau, mae rheolwr y prosiect yn cwblhau adolygiad ôl-weithredu ar gyfer y prosiectau cyfalaf mawr. Mae hyn yn cynnwys nodi ar ba gam y bydd yr adolygiad ôl-brosiect yn cael ei gynnal. Adolygir yr adroddiad ôl-brosiect gan y Bwrdd Cyllid, Effeithlonrwydd a'r Dyfodol ac fe'i cyflwynir i'r Bwrdd Plismona os oes angen.

6.3.2 I werthuso gwir lwyddiant a chanlyniadau prosiectau cyfalaf, cynhelir adolygiad ôl-brosiect hefyd. Mae dyfnder yr adolygiad hwn yn gymesur â graddfa'r prosiect a'r buddion a nodwyd yn y Dogfennau Cychwyn Prosiect cychwynnol.

6.3.3 I bob pwrpas, mae'r adolygiad hwn yn gwirio perfformiad yn erbyn y cynnig gwreiddiol. Mae'n canolbwyntio ar y canlyniadau a gyflawnwyd, i ba raddau y mae'r buddion a honnwyd yn cael eu gwireddu, y costau gwirioneddol, gan gynnwys y refeniw a'r cyfalaf, ac effaith cyllid a gwaith partneriaeth arall. Gall Dyfed-Powys wedyn ddefnyddio'r wybodaeth hon i ddysgu gwersi a gwneud unrhyw welliannau a nodwyd wrth weithredu'r prosiect.

6.3.4 Caiff llwyddiant parhaus prosiectau ei fonitro drwy nifer o fecanweithiau megis adborth gan swyddogion, ymgynghori â'r cyhoedd ac adborth gan gwsmeriaid.

7 Gwaredu Asedau

7.1 Mae'r Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl yn cydnabod yr angen i waredu asedau sydd dros ben neu'n anaddas er mwyn helpu i gyflawni eu nodau corfforaethol a chyflawni eu rhaglen gyfalaf a chynhwysir y broses fanwl ar gyfer gwaredu asedau yn y Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol. Gwaredwyd nifer o eiddo eisoes a gwneir cynlluniau i farchnata eiddo pellach ar yr un pryd â chyflawni'r Strategaeth Ystadau.

8 Goblygiadau Refeniw Buddsoddi Cyfalaf

8.1 Rhoddwyd sylw arbennig i gostau refeniw parhaus yn deillio o brosiectau cyfalaf o fewn y broses arfarnu. Mae pob cais cyfalaf posibl yn nodi costau refeniw parhaus ac yn ystyried sut y gellir eu bodloni. Caiff costau refeniw sy'n deillio o gynlluniau cyfalaf gan gynnwys unrhyw ofynion benthyca darbodus eu cynnwys yn y cynllun ariannol tymor canolig.

9 Casgliad

9.1 Mae'r Strategaeth Gyfalaf hon yn ystyried pob agwedd ar reoli cyfalaf, yn nodi'r dulliau ar gyfer asesu prosiectau ac asedau cyfalaf ac yn amlinellu'r rhaglen gyfalaf ddiwygiedig ar gyfer y cyfnod 2020/21 i 2025/26 gyda rhagolygon ehangach hyd at 2029/30. Dylid darllen y strategaeth ar y cyd â'r Strategaethau Ystadau a TGCh, y Cynllun Amnewid Cerbydau blynyddol a Strategaeth Rheoli Trysorlys sy'n ymdrin â gofynion Cod Materion Ariannol CIPFA.

Capital Programme	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25	25/26	26/27	27/28	28/29	29/30	Total
	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k	£000k
Land and Buildings	3,739	8,612	23,203	11,206	3,175	3,367	1,538	1,542	1,536	2,541	60,457
Vehicles	1,201	1,297	1,505	1,121	1,320	1,225	1,300	1,325	1,350	1,311	12,955
IT and Other Strategic Spending	3,221	5,076	6,398	4,603	3,233	3,304	5,282	5,459	3,314	5,140	45,028
Capital Expenditure	8,160	14,985	31,106	16,929	7,728	7,895	8,120	8,326	6,200	8,991	118,440
Grant Funding	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-851
Borrowing	-3,296	-11,036	-28,213	-13,940	-4,238	-4,156	-4,380	-4,587	-2,460	-5,252	-81,558
Capital Grants	-426	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-426
Contribution from Revenue Account	-850	-1,852	-2,604	-2,604	-3,104	-3,604	-3,604	-3,604	-3,604	-3,604	-29,036
Capital Receipts	0	-210	-50	-300	-300	-50	-50	-50	-50	-50	-1,110
Sustainability Reserve	-170	-170	-154	0	0	0	0	0	0	0	-494
Capital Reserve	-3,333	-1,631	0	0	0	0	0	0	0	0	-4,964
Capital Financing	-8,160	-14,985	-31,106	-16,929	-7,728	-7,895	-8,120	-8,326	-6,200	-8,991	-118,440